

Státní oblastní archiv v Plzni - Státní okresní archiv Rokycany

Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice

1925 - 1950

Inventář

EL NAD č.: 1211

AP.: 240

Petr Zárobský

Rokycany 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního souboru	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru	6
III. Archivní charakteristika archivního souboru	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru	8
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky	9

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů	10
--	----

Inventární seznam	11
--------------------------	----

Rejstřík věcný	12
----------------	----

Rejstřík osobní	13
-----------------	----

Rejstřík místní	14
-----------------	----

Tiráž	15
--------------	----

I. Vývoj původce archivního souboru

Myšlenka družstevnictví vznikala současně s postupem kapitalismu jako protiváha na svou dobu velkým podnikům sdržujícím pracovní síly na jednom místě. Spočívala ve větší aktivitě zejména vesnických komunit, které se sdružovaly kvůli snadnějšímu dosažení společného cíle. V českých zemích vznikala první družstva již před polovinou 19. století, velkého rozmachu dosáhlo zakládání družstev v letech 1867-1875. Tehdy vznikla dodnes známá družstva Oul dr. Františka Ladislava Chleboráda, dále Včela, Roj, Mravenec, Hvězda aj. Většina těchto družstev zanikla po krachu vídeňské burzy v roce 1873, některá však přetrvala a postupně měnila svůj charakter podle momentální společenské situace. V osmdesátých a devadesátých letech 19. století vzniká celá řada družstev již na novém zákonném podkladě, velkého rozmachu dosahují družstva zejména ve 20. letech 20. století, a to nejen v Československu, ale v celé Evropě. V této době vznikl i Družstevní lihovar ve Vojenicích.

Původcem fondu je Družstevní lihovar ve Vojenicích, společenstvo s ručením omezeným. Od roku 1938 fungovalo družstvo pod názvem Zemědělský družstevní lihovar, společenstvo s ručením omezeným, Vojenice. Od roku 1941 používalo družstvo dvojjazyčný název, přičemž německá verze byla určena v podobě Landwirtschaftliche Genossenschafts Spiritusbrennerei in Woenitz, Ges. m. b. H. Posledním oficiálním názvem bylo označení Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice.

Podobným způsobem na družstevní bázi fungoval na okrese Rokycany také lihovar v Terešově a Kamenném Újezdě.

Kdy byl lihovar ve Vojenicích založen, není známo. Dvůr ve Vojenicích byl součástí radnického velkostatku, majiteli statku byli Šternberkové. Lihovar fungoval zřejmě již na přelomu 19. a 20. století, o čemž svědčí zmínky z inventáře (1896 zhotoven pařák, kotel z roku 1901 apod.) Následně mu byl lihovar v rámci pozemkové reformy odebrán. Dne 15. března 1926 byly přiděleny Státním pozemkovým úřadem statky Vojenice a Svinná Družstevnímu lihovaru ve Vojenicích, samotný lihovar byl zřejmě získán za přidělovou cenu 116 000 Kč. Lihovar se nacházel v hospodářském dvoře čp. 8 ve Vojenicích.

Družstvo Družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice bylo ustaveno díky Svazu družstevního průmyslu bramborářského v Praze v průběhu roku 1925. Stanovy byly předloženy ke schválení v dubnu 1925. První valná hromada se uskutečnila 12. března 1925. Na ní bylo zvoleno devítičlenné představenstvo (Jan Bezděkovský, rolník z Vojenic, Jan Kostečka, rolník ze Tříman, Josef Beneš, rolník ze Tříman, František Sochor, rolník z Hlohoviček, František Kupka, rolník z Prašného Újezda, Josef Svoboda, rolník ze Svinné, Antonín Hůlka, rolník z Kladrub) a devítičlenná dozorčí rada (Václav Beránek, rolník z Kladrub, Václav Sajfrt, rolník ze Svinné, Václav Krůta, rolník ze Tříman, Josef Záhrobský, rolník z Kladrub, Tomáš Smolík, rolník z Prašného Újezda, František

Krchov, rolník z Hlohovic, Josef Žikeš, rolník z Hlohoviček, František Král, rolník ze Sebečic, František Hůla, rolník z Hlohoviček).

Družstevní lihovar Vojenice spravovalo představenstvo, dozorčí rada a valná hromada. Představenstvo mělo 9 členů zvolených na valné hromadě, jejich funkční období bylo tříleté. V prvních dvou letech vystupovali vždy dva vylosovaní členové z původně zvolených a pak odstoupili vždy ti členové, jejichž období skončilo. Představenstvo vykonávalo usnesení valných hromad, dále se usnášelo o výši záloh na členské dodávky a způsobu jejich zpracování atd. Do působnosti dozorčí rady patřilo projednat a přezkoušet účetní uzávěrku, a to do jednoho měsíce od té doby, kdy ji obdrželo, svolat valnou hromadu družstava ihned, v případě ohrožení atd. Na valné hromadě se scházeli všichni členové lihovaru. Valná hromada volila představenstvo a dozorčí radu, usnášela se o zprávě předsedy o činnosti družstva a účetní závěrce, o návrzích představenstva a dozorčí rady na použití zisku nebo úhrady ztrát, o propuštění představenstva a dozorčí rady z odpovědnosti. Dále se mohla usnášet o návrzích představenstva na uzavření obchodních smluv, které směly mít delší platnost než-li jeden rok, usnášet se o koupi nemovitého majetku potřebného k provozu podniku a o jeho prodeji. Na provoz lihovaru dohlížel správce jmenovaný orgány družstva.

Účelem podnikání bylo zařídit a provozovat zemědělský lihovar ke zpracování zemědělských plodin, vypěstovaných výhradně od členů, zpeněžovat vyrobený líh a zužitkovat odpadky získané při výrobě, zejména výpalky výhradně ve prospěch členů a jejich hospodářství, opatřovat společným nákupem výhradně pro členy sadbu a osivo lihovarských surovin, nakupovat výhradně od členů jejich přebytky lihovarských surovin a zpeněžovat je výhradně v jejich prospěch. V letech 1929 - 1930 Družstevní lihovar vykupoval brambory za 4-5 Kčs, záleželo na škrobnatosti brambor, vykupoval také obilí. V lednu-dubnu 1946 bylo vypraveno přes 44,5 t lihu, bohužel není určené místo. V lihovaru se také zpracovávaly brambory, kuřice, řepa, melasa.

Družstvo bylo vedeno v rejstříku společenstev Krajského soudu v Praze. Na základě vládního nařízení ze 17. dubna 1941, č. 130 Sb., o změnách území organizace soudů, ukončil Krajský soud v Praze vedení zápisů o společenstvu a postoupil je k vedení Krajskému soudu v Plzni, a to s účinností od července 1941.

Od zápisu valné hromady z 9. června 1940 se změnil název družstva na Zemědělský družstevní lihovar ve Vojenicích. Již v červenci 1945 se u družstva objevuje národní správce Václav Šimek, v té době čítalo družstvo úctyhodných 60 členů. Jeho funkce však zanikla volbou nových členů představenstva a dozorčí rady. Dne 14. června 1948 statek Vojenice byl rozdělen takto, Václavu Šnajdrovi připadlo 15 hektarů 40 arů 70 metrů čtverečních pozemků, polovina budov, zatímco jeho zeť Ludvík Vorel získal 12 hektarů a druhou polovinu budov. Zbývajících 22 hektarů bylo rozděleno zájemcům o půdu. V červnu 1948 byla na základě výměru Zemského národního výboru v Praze ze dne 31. května 1948, čj. X-1-930/2-1948 zavedena do společenstva

národní správa. Národními správci se stali Václav Zura z Kladrub čp. 8, Václav Straka z Kladrub čp. 5, Vojtěch Šubrt z Kladrub čp. 9, Antonín Zárobský čp. 14 a František Beneš z Vojenic. Před znění firmy se pak doplňovalo záhlaví Národní správa společenstva.

V roce 1952 převzal lihovar Československý stát a později byl začleněn do národního podniku Zápodočeské lihovary a konzervárny n. p. Božkov. V roce 1962 přešel lihovar pod Škrobárny n. p. Havlíčkův Brod. Dne 1. dubna 1976 škrobárny odmontovaly vlastní zařízení pro úpravu lihu a lihovar koupilo Jednotné zemědělské družstvo Mír Kladruby Vojenice. V roce 1992 byl lihovar přebudován Zemědělským družstvem Kladruby na provoz jatek - porážka zvířat (skot, prasata, ovce) a výrobu uzenin a polotovarů. V roce 1994 byl celý areál dán pro pronájem ing. Miroslavovi Gabrielovi ze Žihle čp. 308. Ten ho nakonec v roce 2003 také koupil a nadále zde provozuje jatka.

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

Fond Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice byl převzat společně s písemnostmi Zemědělského družstva Kladruby dne 29. června 2004 od firmy S.V.I. Rubikon s.r.o a byl zapsán pod přírůstkovým číslem 57/2004 (čj. SOAP/07-0433/2004).

Do komerční spisovny byly písemnosti Jednotného zemědělského družstva Kladruby a Zemědělského družstva Kladruby - Vojenice předány dohromady ing. Václavem Blechou, správcem konkurzní podstaty. Z těchto písemností byly již ve spisovně vyříděny i písemnosti Družstevního lihovaru ve Vojenicích. Lze předpokládat, že písemnosti byly vmanipulovány do dokumentů JZD tak, že JZD sídlilo ve stejném objektu.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Fond Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice byl nezpracovaný. K jeho inventarizaci došlo v rámci praxe studenta archivnictví Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích Petra Zárabského v červenci 2009.

Během inventarizace došlo na změnu názvu fondu a to z původního Družstevní lihovar Vojenice na současný Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice.

Písemnosti nebyly původcem nikterak manipulovány. Při inventarizaci došlo k rozdělení materiálu na dvě skupiny: I. Knihy a II. Spisový materiál. Spisy byly rozděleny obsahově do několika skupin.

Zápisy ze schůzí valných hromad, představenstva a dozorčí rady jsou I. kategorie, ostatní materiál je řazen do II. kategorie. Fond má rozsah 0,22 bm. Nebylo prováděno přehodnocení významu archiválií. Stav fondu je dobrý, pouze některé knihy mají potrhané desky.

IV. Stručný rozbor obsahu archivní pomůcky

Fond Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice je dokladem družstevního hospodaření na Radnicku v první polovině 20. století. Pro badatele jsou významným zdrojem informací zejména zápisy ze schůzí valných hromad 1925 - 1950, zápisy ze schůzí představenstva 1926 - 1947, zápisy ze schůzí dozorčí rady 1925 - 1948. Součástí fondu jsou rovněž podací protokoly z let 1934 - 1943.

Spisový materiál obsahuje stanovy lihovaru, korespondenci s ministerstvem zemědělství a financí, Státním pozemkovým úřadem v Plzni a Praze, Okresním úřadem v Rokycanech a inventář lihovaru. V knize představenstva z let 1933 - 1947 (inv. č. 3) se nachází fotografie Jana Bezděkovského.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice uspořádal a inventární seznam v rámci své praxe sestavil student Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích v červenci 2009.

Rokycany, 9. 12. 2009

Petr Zárobský

Seznam použitých pramenů

Archiv obce Kladruby, kronika obce I. díl, nezpracováno.

Důchodkový kontrolní úřad Zbiroh, složka lihovar Vojenice, nezpracováno.

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
---------	---------------	---------------	--------------

I. Knihy

I. 1 Knihy zápisů ze schůzí

1	Protokoly ze schůzí valných hromad	1925-1950	K 1
2	Protokoly ze schůzí představenstva	1926-1933	K 2
3	Protokoly ze schůzí představenstva (fotografie Jana Bezděkovského)	1933-1947	K 3
4	Protokoly ze schůzí dozorčí rady	1925-1948	K 4

II. Spisový materiál

II. 1 Registrurní pomůcky

5	Podací protokol (14. 3. 1934-31. 8. 1937)	1934-1937	R 1
6	Podací protokol (3. 9. 1937-30. 8. 1940)	1937-1940	R 2
7	Podací protokol (2. 9. 1940-20. 7. 1943)	1940-1943	R 3

II. 2 Spisy

8	Zápis ze schůze představenstva	1925	N 1
9	Stanovy vlastní	1938, 1945	N 1
10	Prezenční listina z valné hromady	1940	N 1
11	Korespondence (včetně hlavičkového papíru firmy Bohumil Zacharda, Radnice)	1925-1942	N 1
12	Pozvánky na valnou hromadu (součástí pozvánek účetní závěrky za příslušný rok)	1933-1942	N 1
13	Inventář družstevního lihovaru	[1925]-[1930]	N 1
14	Členské knížky a knížky vkladů družstevníků (Václava Beránka, Kladruby čp. 16 (1926), Josefa Haunera, Kladruby čp. 15 (1926), Františka Beneše, Kladruby (1927-1928), Václava Krůty, Třímány (1927-1928), Josefa Beneše, Třímány čp. 11 (1927-1928), Václava Beneše, Kladruby (1927-1928), Václava Beránka, Kladruby (1927-1928), Josefa Cajthamla, Svinná (1927-1928), Josefa Svobody, Svinná (1927-1928))	1926-1928	N 1

Rejstřík věcný

fotografie

3

Rejstřík osobní	
Beneš, František	14
Beneš, Václav	14
Beránek, Václav	14
Bezděkovský, Jan, 1879-1935	3
Cajthaml, Josef	14
Hauner Josef	14
Krůta, Václav	14
Svoboda Josef	14
Zacharda, Bohumil	11

Rejstřík místní

Kladruby, okr. Rokycany	14
Radnice, okr. Rokycany	11
Svinná, okr. Rokycany	14
Třímany, okr. Rokycany	14

Tiráž

Název archivní pomůcky: Zemědělský družstevní lihovar, s. r. o., Vojenice
Značka fondu: ZDL Vojenice
Časový rozsah: 1925 - 1950
Počet evidenčních jednotek: 8 (4 úřední knihy, 3 registraturní pomůcky, 1 karton)
Počet inventárních jednotek: 14
Rozsah v bm: 0,22
Stav ke dni: 9.12. 2009
Zpracovatel(é) archivního souboru: Petr Zárobský
Zpracovatel(é) archivní pomůcky: Petr Zárobský
Počet stran: 15
Počet exemplářů: 5 (v SOkA Rokycany 3)
Schválil: PhDr. Hana Hrachová, Ph.D.
dne 9.12. 2009 - č.j. SOAP/070-0577/2009

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012 – 2013

Název archivní pomůcky: Zemědělský družstevní lihovar, s.r.o., Vojenice
Značka archivního fondu: ZDL Vojenice
Časový rozsah fondu: 1925-1950
Počet evidenčních jednotek: 17 (4 úřední knihy, 3 podací protokoly, 1 karton, 9 ks jiné – inv. č. 14)
Počet inventárních jednotek: 14
Rozsah fondu v bm: 0,22
Stav ke dni: 12. 7. 2013
Vypracoval/la: Alena Pátková